

**ЧЕРНІВЕЦЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ЮРІЯ ФЕДЬКОВИЧА
ГЕОГРАФІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ**

**Кафедра географії України та регіоналістики
Кафедра фізичної географії, геоморфології та палеогеографії
Кафедра економічної географії та екологічного менеджменту**

“ЗАТВЕРДЖУЮ”

Декан географічного факультету:

доцент, д. геогр. н. Заячук М. Д.

12 серпня 2024 року

РОБОЧА ПРОГРАМА ВИРОБНИЧОЇ ПРАКТИКИ

Вид практики (за компонентом ОПП): обов'язкова

Освітньо-професійна програма: Географія

Спеціальність: 106 «Географія»

Галузь знань: 10 «Природничі науки»

Рівень вищої освіти: другий (магістерський)

**Назва факультету, на якому здійснюється підготовка фахівців за
вказаною освітньо-професійною програмою:** географічний

Мова навчання: українська

Чернівці, 2024

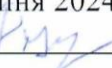
Робоча програма виробничої практики складена відповідно до освітньо-професійної програми «Географія» спеціальності: 106 «Географія», галузі знань: 10 «Природничі науки», затвердженій Вченою радою Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича (протокол № 4 від 28 березня 2022 року).

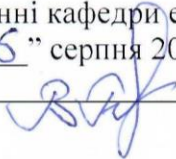
Розробники програми: Косташук Іван Іванович, професор кафедри географії України та регіоналістики, доктор географічних наук, професор.
Рідуш Богдан Тарасович професор кафедри фізичної географії, геоморфології та палеогеографії, доктор географічних наук, професор.
Руденко Валерій Петрович професор кафедри економічної географії та екологічного менеджменту, доктор географічних наук, професор.
Заблотовська Наталія Василівна, доцент кафедри географії України та регіоналістики, кандидат географічних наук, доцент

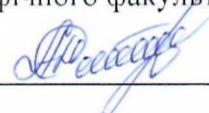
Погоджено з гарантом освітньо-професійної програми «Географія».

Гарант освітньо-професійної програми Василь ДЖАМАН

Затверджено на засіданні кафедри географії України та регіоналістики
Протокол № 13 від "09" серпня 2024 року
Завідувач кафедри Іван КОСТАЩУК

Затверджено на засіданні кафедри фізичної географії, геоморфології та палеогеографії
Протокол № 1 від "12" серпня 2024 року
Завідувач кафедри Богдан РІДУШ

Затверджено на засіданні кафедри економічної географії та екологічного менеджменту
Протокол № 1 від "6" серпня 2024 року
Завідувач кафедри Валерій РУДЕНКО

Схвалено навчально-методичною радою географічного факультету
Протокол № 1 від "12" серпня 2024 року
Голова навчально-методичної ради факультету Наталя АНДРУСЯК

© Косташук І. 2024 рік
© Рідуш Б. 2024 рік
© Руденко В. 2024 рік
© Заблотовська Н. 2024 рік

ВСТУП

Практична підготовка є обов'язковим компонентом освітньо-професійної програми здобуття вищої освіти і набуття майбутніми магістрами географії, та фахових компетентностей та невід'ємною складовою процесу підготовки фахівців у закладах вищої освіти. Виробнича практика посідає особливе місце у системі підготовки майбутніх фахівців. Основні завдання виробничої практики полягають у закріпленні теоретичних знань, практичних умінь, навичок, одержаних здобувачами освіти під час аудиторних занять.

Професійна підготовка майбутнього магістра географії, важливою частиною якої є виробнича практика, забезпечує інтеграцію знань та їх застосування. Діяльність студентів-практикантів у період практики є аналогом професійної діяльності. Ця практика проводиться для магістрів 2 курсу навчання у 3 семестрі в умовах, максимально наближених до майбутньої професійної діяльності.

Основою для організації та проведення практики є угоди та меморандуми про співпрацю між університетом і підприємствами. Керівництво практикою здійснюється двома особами: викладачем випускової кафедри; та одним із провідних спеціалістів підприємства, де студент проходить практику.

МЕТА, ЗАВДАННЯ ПРАКТИКИ, КОМПЕТЕНТНОСТІ, ЯКИМИ ПОВИНЕН ОВОЛОДІТИ ЗДОБУВАЧ ВИЩОЇ ОСВІТИ У ПРОЦЕСІ ПРОХОДЖЕННЯ ПРАКТИКИ

Закріплення теоретичних знань, отриманих студентами за час навчання, оволодіння сучасними методами, формами організації праці в галузі їхньої майбутньої професії, набуття і удосконалення практичних навичок і умінь за спеціальністю, формування на базі одержаних у ЗВО знань, професійних умінь і навичок для прийняття самостійних рішень під час конкретної роботи в реальних умовах, формування та розвиток у майбутніх магістрів географії, професійного вміння приймати самостійні рішення в умовах конкретного виробництва, виховання потреби систематично поновлювати свої знання та творчо їх застосовувати у практичній діяльності.

Завдання практики:

- ✓ закріплення та поглиблення теоретичних знань, отриманих здобувачами вищої освіти в процесі вивчення циклу теоретичних дисциплін географічного змісту;
- ✓ формування у студентів професійних умінь та навичок проведення науково-дослідної діяльності, застосування методології та методів географічних досліджень;
- ✓ вивчення організаційної структури підприємства та ознайомлення безпосередньо на підприємстві, установі з виробничим процесом і технологічним циклом виробництва, відпрацювання вмінь і навичок зі спеціальності;
- ✓ ознайомлення зі звітними та іншими інформаційними документами діяльності підприємства;
- ✓ ознайомлення з характером, змістом та умовами безпосередньої

роботи за фахом;

- ✓ одержання досвіду вирішення практичних задач, що вимагають застосування професійних знань і вмінь фахівця;
- ✓ проведення необхідних спостережень (анкетування, опитування) та експериментів, первинна обробка статистичних даних;
- ✓ апробація набутих професійних компетентностей;
- ✓ виконання конкретного обсягу навантаження на робочому місці з метою закріплення професійних навичок;
- ✓ акумулювання й аналіз матеріалів для підготовки бакалаврської та магістерської роботи, проведення досліджень у рамках науково-дослідної роботи;
- ✓ адаптування до умов практики реального виробництва.

Пререквізити: усі освітні компоненти ОП Географія

Результати навчання:

У результаті вивчення дисципліни студенти повинні набути такі **загальні компетентності**, як:

ЗК 1. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.

ЗК 2. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.

ЗК 3. Здатність виявляти, ставити та вирішувати проблеми.

ЗК 4. Здатність приймати обґрунтовані рішення.

ЗК 5. Здатність працювати в команді.

У результаті вивчення дисципліни студенти повинні набути такі **спеціальні (фахові) компетентності**, як:

СК 2. Здатність до наукового аналізу сучасних проблем та особливостей взаємодії природи й суспільства із застосуванням принципів раціонального використання територіальних ресурсів, основ законодавства у сфері природокористування, міського та регіонального розвитку і планування територій для розроблення пропозицій з оптимізації природокористування та забезпечення сталого розвитку регіонів.

СК 6. Здатність застосовувати у професійній діяльності теоретичні знання і практичні навички системного аналізу і синтезу, географічного моделювання та прогнозування.

СК 7. Здатність застосовувати міждисциплінарні підходи при критичному осмисленні проблем природокористування, геопланування, міського та регіонального розвитку, рекреації та туризму оцінювати можливі ризики, соціально-економічні та екологічні наслідки управлінських рішень у сфері природокористування, міського та регіонального розвитку.

СК 8. Здатність планувати, проводити та публічно презентувати результати наукових досліджень, забезпечити зрозуміле донесення власних знань, висновків та аргументацій до фахівців і нефахівців.

СК 11. Вміння оперувати понятійно-категоріальним апаратом інтегрованих навчальних дисциплін.

СК 12. Здатність дотримання морально-етичних аспектів досліджень,

інтелектуальної доброчесності, професійного кодексу поведінки.

Програмні результати навчання:

ПР01. Застосовувати набуті теоретичні знання та практичні навички для дослідження природно- і суспільно-територіальних систем на різних рівнях просторової організації.

ПР02. Оцінювати результати власної роботи, демонструвати уміння працювати в команді.

ПР08. Здійснювати дослідження природно- і суспільно-географічних проявів розвитку геосистем у складних і непередбачуваних умовах, прогнозувати їхній розвиток, аналізувати альтернативи, оцінювати ризики та ймовірні наслідки.

ПР09. Проводити фахову оцінку програм, стратегій і планів розвитку територій, здійснювати їхню геоекологічну і соціально-економічну експертизу та моніторинг.

ПР10. Застосовувати геоінформаційні технології, створювати та досліджувати моделі природно- і суспільно-географічних проявів розвитку геосистем, визначати можливості та межі їх застосування.

ПР12. Планувати й виконувати теоретичні та прикладні дослідження, робити обґрунтовані висновки, аналізувати та презентувати результати досліджень.

ПР16. Дотримувати правил безпеки життєдіяльності.

ІНФОРМАЦІЙНИЙ ОБСЯГ ПРАКТИКИ

Практична підготовка є обов'язковим компонентом освітньо-професійної програми здобуття вищої освіти і набуття майбутніми магістрами географії, та фахових компетентностей та невід'ємною складовою процесу підготовки фахівців у закладах вищої освіти. Виробнича практика посідає особливе місце у системі підготовки майбутніх фахівців. Основні завдання виробничої практики полягають у закріпленні теоретичних знань, практичних умінь, навичок, одержаних здобувачами освіти під час аудиторних занять.

Професійна підготовка майбутнього магістра географії, важливою частиною якої є виробнича практика, забезпечує інтеграцію знань та їх застосування. Діяльність студентів-практикантів у період практики є аналогом професійної діяльності. Ця практика проводиться для магістрів 2 курсу навчання у 3 семестрі в умовах, максимально наближених до майбутньої професійної діяльності.

Вид практики	Семестр	Кількість кредитів	Форма контролю
Виробнича практика	3	8	захист

БАЗИ ПРАКТИКИ

Випускові кафедри згідно укладених договорів, угод та меморандумів про співпрацю (на основі заяв здобувачів про вибір бази практики) заздалегідь визначають бази виробничої практики, куди й розподіляють студентів.

Здобувачі освіти не пізніше як за 14 днів визначаються із базою проходження практики.

№	Назва бази практики (повна назва підприємства, установи, організації)	Номер договору, від	Термін дії договору	Адреса місцезнаходження установи, організації, підприємства
1	Басейнове управління водних ресурсів річок Прут та Сірет	№ 24-П-ІБ від 30.09.2020 р.	на невизначений термін	58013, м. Чернівці, вул. Героїв Майдану, 194-Б
2	Дністровське басейнове управління водних ресурсів	№ 367 від 24.12.2020 р.	на невизначений термін	76014, м. Івано-Франківськ, вул. Академіка Сахарова, 23А
3	Чернівецьке обласне управління лісового господарства	№ 4 від 30.10.2020 р.	на невизначений термін	58023, м. Чернівці, вул. Руська, 203-А
4	Департамент агропромислового розвитку Чернівецької обласної державної адміністрації	№ 2 від 5.10.2020 р.	на невизначений термін	58010, м Чернівці, вул. Грушевського, 1
5	Управління екології та природних ресурсів Чернівецької обласної державної адміністрації	№ 1 від 1.10.2020 р.	на невизначений термін	58003, м Чернівці, вул. Маяковського, 35
6	Департамент регіонального розвитку Чернівецької обласної державної адміністрації	№ 3 від 6.10.2020 р.	на невизначений термін	58002, м Чернівці, вул. Грушевського, 1
7	Головне управління статистики в Чернівецькій області	№ 1 від 11.01.2021 р.	на невизначений термін	58018, м Чернівці, вул. Головна, 249-А
8	ГО «Науково-аналітичний центр Івано-Франківської об'єднаної територіальної громади»	№ 5/21 від 6.01.2021 р.	на невизначений термін	76000, м. Івано-Франківськ, вул. Калуське шосе, 4
9	Департамент освіти і науки Чернівецької обласної державної адміністрації	№ 2 від 5.10.2020 р.	на невизначений термін	58010, м Чернівці, вул. Грушевського, 1
10	Департамент агропромислового розвитку Чернівецької обласної державної адміністрації	№ 2 від 5.10.2020 р.	на невизначений термін	58010, м Чернівці, вул. Грушевського, 1
11	Управління Державного агентства рибного господарства у Чернівецькій області	№ 17 від 2.07.2020 р.	на невизначений термін	58012, м Чернівці, вул. Шептицького, 2
12	Чернівецька міська рада	Б/н від 9.06.2021 р.	до 30.06.2025	58000, м Чернівці, Центральна площа, 1
13	Вінницький науково-дослідний та проектний інститут землеустрою	Б/н від 21.04.2021 р.	до 1.05.2025	58000, м Чернівці, вул. Героїв Майдану, 194-А
14	Неполовецька громада Чернівецька область	№ 111 від 27.10.2022 р.	до 27.10.2032	59330, смт Неполоківці вул. Головна, 7
15	Кіцманська міська рада	№ 02 від 17.11.2022 р.	до 27.11.2027	59300, м. Кіцмань, вул. Незалежності, 57

16	Печеніжинська громада	№ 266-к/2022 від 11.11.2022 р.	до 11.11.2027	78274, смт Печеніжин, вул. Незалежності, 15
17	Брусницька громада	№ 6 від 16.11.2022 р.	до 16.11.2027	59350, с. Брусниця, вул. Буковинська, 30
18	Вижницька міська громада	№ 17 від 14.11.2022 р.	до 14.11.2027	59200, м. Вижниця, вул. Українська, 34
19	Боянська громада	№ 1 від 17.11.2022 р.	до 17.11.2027	60321, с. Бояни
20	Путильська громада	№ 01 від 17.11.2022 р.	до 17.11.2027	59101, смт Путила, вул. Українська, 184
21	Сокирянська територіальна громада	№ 03 від 17.11.2022 р.	до 17.11.2027	60200, м. Сокиряни, вул. Шевченка, 3
22	Чортківська районна військова адміністрація	№ 07 від 17.11.2022 р.	до 17.11.2027	м. Чортків, вул. Шевченка, 23
23	Комунальна обласна спеціалізована школа-інтернат II-III ступенів з поглибленим вивченням окремих предметів "Багатопрофільний ліцей для обдарованих дітей"	№ 14 від 16.11.2022 р.	до 16.11.2027	58023, м. Чернівці, вул. Винниченка, 119
24	Відділ освіти Городенківської міської ради	№ 06 від 17.11.2022 р.	до 17.11.2027	78103, м. Городенка, вул. Тараса Шевченка, 77
25	Чагорська громада	№ 04 від 17.11.2022 р.	до 17.11.2027	60412, с. Чагор, вул. Незалежності, 79
26	Великокучурівська сільська об'єднана територіальна громада	№ 05 від 17.11.2022 р.	до 17.11.2027	59052, м. Великий Кучурів, вул. Головна, 1
27	Мамаївська громада	№ 229/1 від 15.11.2022 р.	до 15.11.2027	59343, с. Мамаївці, вул. Шевченка, 156
28	Чернівецька гімназія № 6 "Берегиня" Чернівецької міської ради	№ 334 від 3.11.2023 р.	до 2028	58025, Чернівці вул. Карбулицького, 2
29	Коровійський ліцей Чернівецької міської ради	№ 08-23 від 25.09.2023	до 2028	60410, с. Коровія, вул. Шкільна, 1-А
30	Чернівецький ліцей № 13 Чернівецької міської ради	№ 503 від 31.10.2023 р.	до 31.10.2028	58032, Чернівці, вул. Південно-Кільцева, 17
31	Берегометська селищна рада	№ 335 від 03.11.2023 р.	до 03.11.2028	59233, с. Берегомет, вул. Центральна, 20
32	Старокостянтинівська міська рада	№ 339 від 04.11.2023 р.	до 04.11.2028	м. Старокостянтинів
33	Коломийська міська рада	№ 1 від 30.10.2023	до 30.10.2028	78203, Коломия Проспект М. Грушевського, 1
34	ТОВ «Смачне м'ясце»	№ 344 від 15.11.2023 р.	до 2028	60526, с. Маморниця вул. Пам'яті героям, 2 а
35	КП «Чернівецьке тролейбусне управління»	№ 343 від 15.11.2023	до 15.11.2028	58000, м. Чернівці вул. Комунальників, 12

36	КП «Чернівціводоканал»	№ 10/18/01/1 від 30.10.23 р.	до 2028	58023, м. Чернівці вул. Комунальників, 5
37	Кадубовецька територіальна громада	№ 338 від 04.11.2023 р.	до 04.11.2028	59421, с. Кадубівці, вул. Михайловського, 22
38	Ставчанська громада	№ 337 від 04.11.2023 р.	до 04.11.2028	59316, с. Ставчани, вул. Головна, 52
39	Сторожинецька міська рада	№ 342 від 04.11.2023 р.	до 04.11.2028	59000, м. Сторожинець, вул. Чернівецька, 6

*перелік баз практик може розширюватися.

Наказом Ректора здійснюється скерування студентів на бази практики і призначення керівників практики від кафедри для кожного практиканта. На місцях практики призначаються керівники практики від організацій (установ) – баз практики.

Здобувачі особисто несуть цілковиту відповідальність за неявку на практику. Студенти, які не з'явилися на практику з поважних причин, проходять її в інші терміни, в іншому випадку – можуть бути відраховані з університету за невиконання навчального плану.

ПРАВА І ОBOB'ЯЗКИ:

Керівник практики від кафедри:

- до початку практики видати кожному практиканту індивідуальне завдання;
- представити студентів-практикантів керівнику бази практики, який закріплює практикантів за керівниками від бази практики.
- за 10 днів до початку практики, відповідно до розподілу студентів, на кожен базу практики сформулювати Паспорт бази практики.
- своєчасно отримати від керівника бази практики витяги з наказу про прийняття здобувачів вищої освіти на практику і призначення керівників від бази практики;
- під час проведення практики постійно контролювати забезпечення належних умов праці і побуту практикантів та дотримання правил і норм охорони праці, техніки безпеки і виробничої санітарії відповідно до законодавства;
- контролювати виконання практикантами правил внутрішнього трудового розпорядку, ведення щоденника практики студентами бази практики;
- надавати практикантам методичну допомогу у вирішенні завдань, визначених програмою практики;
- своєчасно подавати завідувачу кафедри письмовий звіт про проведення практики із зауваженнями і пропозиціями щодо її поліпшення. супроводжує студентів до бази практики і скеровує їх керівникові практики від організації.

Розподіл практикантів на бази практики готується за 10 днів до початку практики. Базы практик в особі їх керівників разом з керівниками практик від кафедр несуть відповідальність за організацію, якість і результати практики здобувачів вищої освіти.

На місці практики студентів передусім знайомлять з регламентом роботи

організації, правилами внутрішнього розпорядку та службового етикету. Вони в обов'язковому порядку проходять інструктажі з охорони праці, техніки безпеки і протипожежної безпеки (вступний на кафедрі і позаплановий на кожному робочому місці практики).

Обов'язки керівників практики від бази практики:

- забезпечити необхідні умови для виконання студентом програми практики та, за необхідності, внесення коректив щодо підвищення ефективності проведення практики;
- провести інструктивну (у перший день практики) нараду зі студентом-практикантом. У разі потреби навчити студента-практиканта безпечних методів праці;
- забезпечити облік виходів на роботу студента-практиканта. Про всі порушення трудової дисципліни, внутрішнього розпорядку та про інші порушення повідомляти заклад освіти;
- своєчасно попереджувати нещасні випадки, порушення, які можуть трапитися зі студентом під час проходження практики, а у їх випадку, розслідувати комісією бази практики разом із завідувачем кафедри та відповідальним на кафедрі за практику.
- після закінчення практики надати студенту-практиканту характеристику за підписом керівника бази практики.

Здобувачі вищої освіти університету при проходженні практики зобов'язані:

- до початку практики одержати від керівника практики від кафедри консультації щодо оформлення всіх необхідних документів;
- своєчасно прибути на базу практики;
- у повному обсязі виконати програму практики та індивідуальні завдання керівників практики від кафедри та бази практики;
- вивчити і дотримуватися правил внутрішнього розпорядку бази практики, правил і норм охорони праці, техніки безпеки і виробничої санітарії та відповідно до законодавства;
- своєчасно подати керівнику практики від кафедри звітну документацію, що вимагається програмою практики, й захистити звіти про проходження практики.

Практиканти повинні суворо дотримуватись регламенту роботи організації-бази практики, не допускати порушень трудової дисципліни.

Практикантів попереджують про відповідальність за несанкціоноване розповсюдження службової інформації організації-бази практики.

Проходження практики регламентоване календарним графіком її проходження, який складено керівником практики від кафедри загальної та регіональної географії та організації-бази практики спільно з практикантом у відповідності до завдань практики.

Крім виконання безпосередніх завдань практики, студенти можуть залучатись до виконання окремих інших завдань, в рамках робочого процесу бази практики, що не вимагають спеціальної кваліфікації.

СТРОКИ ОФОРМЛЕННЯ ЗВІТНОЇ ДОКУМЕНТАЦІЇ ЗДОБУВАЧАМИ ВИЩОЇ ОСВІТИ ТА ПІДВЕДЕННЯ ПІДСУМКІВ ПРАКТИКИ

Проходження виробничої практики студентами відбувається у кілька етапів:

Підготовчо-консультаційний – ознайомлення з програмою, метою, завданнями практики; визначення методичних підходів та прийомів дослідження конкретного географічного чи господарського об'єкта; аналіз рекомендованої (спеціальної, наукової, методичної та ін.) літератури для підготовки дослідження; підбір додаткових картографічних матеріалів, словників, довідників тощо.

1. *Практичний* – безпосереднє проходження студентом виробничої практики під контролем керівника практики від бази практики; виконання індивідуальних завдань та зазначених функціональних обов'язків на місцях проходження практики; вивчення економіко-статистичної, картографічної інформації про географічний об'єкт або підприємство, її аналіз, обробка та класифікація.

2. *Камеральний* – обробка, аналіз та узагальнення зібраних матеріалів і аналітичних даних; оформлення індивідуального звіту з виробничої практики, який обов'язково повинен містити розширений географічний аналіз досліджуваного об'єкта.

Практичними завданнями, на які студентам необхідно звернути увагу, є:

- аналіз особливостей суспільно-географічного положення досліджуваної території, дії різноманітних факторів, які впливають на функціонування об'єктів, що вивчаються;
- оцінка природно-ресурсного потенціалу з наголосом на регіональні особливості як місцевого, так і державного значення;
- виявлення історико-просторової, соціально-економічної динаміки формування та розвитку господарства, території, краю (району, області, землі, країни), виробничого підприємства, установи;
- ознайомлення із основними методами проведення та організації географічних досліджень;
- розробка комплексного підходу до оцінювання природних та господарських явищ;
- загальне ознайомлення зі структурними підрозділами підприємства (установи, організації) та специфікою їх діяльності;
- визначення тематики та конкретного переліку робіт, які виконує підприємство в цілому та його структурні підрозділи зокрема;
- підвищення рівня володіння ГІС технологіями та удосконалення навичок роботи в мережі Internet для отримання необхідної інформації;
- збір, систематизація та узагальнення інформації (наукової, статистичної, картографічної, тощо), отриманої за час проходження практики;
- ознайомлення з типами звітних документів господарських та адміністративних організації, способами їх використання;

- визначення ролі та місця підприємства, установи чи регіону в господарській діяльності території вищого таксономічного рівня;
- висвітлення особливостей становлення регіональних освітніх, наукових, культурних, торговельних та відпочинкових комплексів тощо;
- виявлення основних етапів розвитку та сучасного стану господарства регіону, його компонентної, функціональної і територіальної структури, ефективності функціонування господарських систем різних рівнів і форм власності тощо;
- виконання конкретного обсягу роботи в межах трудового процесу бази виробничої практики.

Студенти-практиканти під час проходження практики виконують індивідуальні завдання, що їх визначає керівник практики від університету або керівник практики від виробництва з метою формування умінь та навичок самостійного розв'язання конкретних виробничих, наукових або організаційних завдань.

У процесі проходження виробничої практики студенти можуть здійснювати виробничі екскурсії; повинні обов'язково відвідувати заняття (лекції, семінари, практичні роботи), що проводяться на базі практики з метою підвищення кваліфікації працівників та для розкриття студентом перспективи подальшого розвитку спеціальності та його фахових можливостей.

Практична реалізація наведених рекомендованих завдань дає можливість студенту отримати конкретні знання про економіку і технологію ряду основних виробничих процесів у промисловості, сільськогосподарському виробництві, невиробничій сфері, транспорті, про розселенські процеси, питання ведення організаційно-управлінської діяльності. Студенти засвоюють нові методи аналізу виробничої діяльності та управління із застосування ГІС і інших сучасних технічних засобів.

Тематика індивідуальних завдань

Тематика індивідуальних завдань формується відповідно до специфіки виробничої практики і зацікавленості установи-базы практики у проведенні досліджень та виконанні робіт географічного напрямку. Індивідуальні завдання мають характер наукового дослідження.

Найбільш типовими індивідуальними завданнями, зміст яких конкретизується й уточнюється під час проходження, можуть бути:

- обробка конкретних статистичних показників та даних, наукових та інформаційних джерел;
- складання доповідей, пояснювальних записок, рефератів, комплексних соціально-економічних та економічних характеристик або паспорта регіону чи конкретного об'єкта;
- складання та оформлення графіків, діаграм, картографічних моделей за допомогою комп'ютерного забезпечення;
- соціально-економічний і просторовий аналіз процесів господарювання та їх взаємодії з навколишнім середовищем;

- складання звітних документів господарських та адміністративних організацій;
- збір статистичних і картографічних матеріалів, що характеризують краєзнавчі, природні та соціально-економічні особливості території, що вивчається, тощо.

Самостійна робота

Самостійна робота під час практики передбачає наступні види діяльності:

- Вивчення основних правил техніки безпеки під час проведення практики.
- Знайомство з програмою практики, індивідуальними завданнями, специфікою діяльності підприємства, організації чи установи – місця практики.
- Вивчення галузевої, територіальної та функціональної приналежності підприємства, організації чи установи – місця проходження практики.
- Знайомство з цільовими настановами та тематичними напрямками досліджень, якими займається підприємство, організація чи установа – місце проходження практики.
- Збирання інформації за кількісними та якісними показниками у відповідності до індивідуального завдання згідно програми практики.
- Оформлення папки-документації, необхідної для подальшого написання кваліфікаційної роботи студента.

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ

Для оцінювання результатів виробничої практики використовуються такі методи:

- спостереження за студентами та аналіз якості окремих видів їхньої роботи (виробнича діяльність і навчально-дослідна робота);
- бесіди з керівниками практики від підприємства, під керівництвом яких працювали студенти;
- самооцінка студентами ступеня своєї підготовленості до професійної діяльності;
- аналіз документації студентів (детальний звіт, повністю оформлений щоденник, підготовлені під час практики матеріали).

Без надання вищевказаних звітів студент до захисту практики не допускається і одержує оцінку «незадовільно».

Студент, що не виконав програму практики і отримав незадовільний відгук на базі практики або незадовільну оцінку при її захисті, направляється на практику вдруге в період канікул або відраховується з навчального закладу.

Оцінка виставляється з урахуванням поточної роботи студента під час проходження практики й у результаті оцінювання документів, зданих після проходження практики на кафедру та захисту на підсумковій конференції.

Оцінювання результатів практики студентів здійснюється за такими критеріями:

1. Правильність оформлення щоденника практики – 10 б.
2. Відгук керівника практики від вузу – 10 б.
3. Відгук керівника практики від підприємства – 10 б.

4. Зміст і оформлення звіту практики, його захист на звітній конференції – 20 б.

5. Виконання визначених у програмі завдань практики – 50 б.

Оцінювання результативності проходження студентом практики здійснюється за 100-бальною системою. Відповідно до вимог Болонської угоди проводиться місцева (національна) шкала визначення оцінок і шкала ECTS. Для їх порівняння використовується така таблиця:

Рейтингова оцінка з дисципліни	Оцінювання в системі ECTS	Оцінка за національною шкалою	Критерії оцінювання
90-100	A	5 відмінно	Студент виконав поставлені перед ним завдання. Знання про досліджуване підприємство, регіон та предмет дослідження виходять за межі підручників і навчальних посібників та носять науковий й інноваційний. Знання використовуються вільно. Розповідь логічна, послідовна; мова правильна і виразна. Виражена самостійність та творчість мислення, наведені приклади з практики. Відсутні пропуски і наявний повний комплект документів. Подано звіт, оформлений згідно діючих норм та правил. Студент здатен попереджувати помилкові дії, вибирати чи створювати оптимальні та ефективні дії, самостійно знаходити і усувати помилки.
80-89	B	4 добре	Студент виконав поставлені перед ним завдання. Знання про досліджуване підприємство та предмет дослідження достатньо хороші. Знання використовуються вільно. Наявні неістотні упущення у відповіді. Студент самостійно виправляє помилки й неточності з певною допомогою викладача. В достатній кількості представлені документи практики. Студент був присутній на усіх етапах практики. Самостійно використовує теорію у своїй діяльності. Здатний попереджувати помилкові дії, вибирати чи створювати оптимальні та ефективні дії, самостійно знаходити і усувати помилки.
70-79	C	4 добре	Студент виконав поставлені перед ним завдання. Знання про досліджуване підприємство достатньо хороші. Знання використовуються вільно. Наявні неістотні упущення у відповіді. Студент самостійно виправляє помилки й неточності з певною допомогою викладача. В достатній кількості представлені документи практики. Здатний попереджувати помилкові дії, вибирати чи створювати оптимальні та ефективні дії, самостійно знаходити і усувати помилки.

60-69	D	3 задовільно	Студент виконав поставлені перед ним завдання. Знання посередні. У відповіді наявна значна кількість помилок, при неповному висвітленні питання, нечіткому поясненні. Відповідь нелогічна, непослідовна, представлено недостатній обсяг опрацьованих фондових документів або звіт оформлено без дотримання існуючих норм та правил. Студент здатний попереджувати помилкові дії.
50-59	E	3 задовільно	Студент виконав поставлені перед ним завдання. Знання посередні. У відповіді наявна значна кількість помилок, при неповному висвітленні питання, нечіткому поясненні. Відповідь нелогічна, непослідовна, представлено недостатній обсяг опрацьованих фондових документів або звіт оформлено без дотримання існуючих норм та правил.
35-49	FX	2 незадовільно з можливістю повторного складання	Студент погано виконав поставлені перед ним завдання, не може пояснити основних понять, категорій. Відсутнє розуміння основних понять, уникнення захисту матеріалів практики або повна невідповідність суті відповіді студента змістові поставленого запитання.
1-34	F	2 незадовільно з обов'язковим самостійним повторним опрацюванням освітнього компонента до перескладання	Студент не виконав поставлених перед ним завдання, знання не продемонстровані.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

1. Важинський С. Е., Щербак Т. І. Методика та організація наукових досліджень : Навч. посіб. / С. Е. Важинський, Т. І. Щербак. – Суми: СумДПУ імені А. С. Макаренка, 2016. – 260 с.
2. Грищенко І. М. Основи наукових досліджень : навч. посіб. / І. М. Грищенко, О. М. Григоренко, В. А. Борисейко. – К. : Київ, нац. торг.-екон. ун-т, 2001. – 186 с.
3. Гуторов О.І. Методологія та організація наукових досліджень : навч. посібник / О.І. Гуторов; Харк. нац. аграр. ун-т ім. В.В. Докучаєва. – Х.: ХНАУ, 2017. – 272 с.
4. Мезенцев К. В. Регіональне прогнозування соціально-економічного розвитку: Навч. посіб. – К.: ВПЦ „Київський ун-тет”, 2004. – 82 с.
5. Мезенцев К.В. Суспільно-географічне прогнозування регіонального розвитку: Монографія. – К: ВПЦ „Київський ун-тет”, 2005. – 253 с.
6. Методологія та організація наукових досліджень : навч. посіб. / І. С. Добронравова, О. В. Руденко, Л. І. Сидоренко та ін. ; за ред. І. С. Добронравової (ч. 1), О. В. Руденко (ч. 2). – К. : ВПЦ "Київський університет", 2018. – 607 с.
7. Фіцула М. М. Педагогіка вищої школи: Навч. посіб. [2-е видання, доповнене] / М. М. Фіцула – К. : «Академвидав», 2014. – 456 с.

ІНФОРМАЦІЙНІ РЕСУРСИ

1. Закон України «Про освіту» [Електронний ресурс] / Спосіб доступу: URL: <http://osvita.ua/legislation/law/2231/>
2. Закон України «Про вищу освіту» [Електронний ресурс] / Спосіб доступу: URL: <https://osvita.ua/legislation/law/2235/>
3. Наукова бібліотека Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича URL: <http://www.library.chnu.edu.ua/index.php?page=ua>.
4. Національна бібліотека України ім. В.І. Вернадського URL: <http://www.nbuv.gov.ua/>